

dienstbetoon betalen. Dit is het geval o.m. in de St.-Jakobskerk te Brugge ⁴¹.

Uit het bovenstaande volgt het besluit dat de inhoud van «appoort» telkens, kerk voor kerk, in de structuur van geheel de kerkrekening moet nagegaan worden ⁴². Alleen die voorafgaande controle kan duidelijk maken wat de kerkmeesters onder de term appoort in hun rekening inschrijven. En meestal zal blijken dat appoort geen betrouwbaar gegeven is om er enig aspekt van kerkpraktijk of vroomheid quantitatief mede te illustreren.

A. VIAENE

TWEE SCHILDERIJEN UIT DE VERZAMELING VAN W. DEYS († 1828) IN HET STEDELIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN TE BRUGGE

Van de collectie schilderijen van de stad Brugge zijn al vier verschillende catalogussen verschenen, althans wanneer wij daarbij de verzameling van de Academie voor schone kunsten rekenen. Het Stedelijk Museum, waar de verzameling thans is ondergebracht, is inderdaad de rechtstreekse voortzetting van het Museum van de Academie. De eerste catalogus verscheen in 1847 onder de titel *Catalogue des ouvrages de peinture, sculpture, architecture, gravures et dessins, exposés au Musée de l'Académie* (Brugge, A. Bogaert). De tweede zag het licht in 1861 en was het

41. De proeve van statistiek door Toussaert a.w. p. 129-137, ondernomen op basis van de kerkrekeningen van de St.-Jakobskerk te Brugge, heeft geen wetenschappelijke waarde. De slordig samengestelde tabellen zijn een aanfluiting van de historische methode en kritiek. De auteur is overhaastig tewerkgegaan, heeft de structuur van de rekening en de inhoud van de termen appoort en zeyn geld niet juist ingezien; hij heeft zelfs niet gezien dat die kerkrekeningen opgesteld zijn in ponden groten, zodat al de (verkeerd in parisis gelezen) getallen een twaalfmaal grotere waarde uitdrukken.

42. Sommige stadskerken verhuren ca. 1500 aan vrouwen individuele banken bij sommige altaren; het huurgeld wordt in een afzonderlijk kapittel (niet onder appoort!) ingeschreven. De banken in de kerk waren vooral korporatief (koorgeestelijken, kerkmeesters, dismeesters, gildemeesters en leden). Burgersvrouwen brachten wel naar het sermoen een vouwstoeltje (z.g. «preicstoel») mede.

werk van de bekende kunsthistoricus W.H. James Weale : *Catalogue du Musée de l'Académie de Bruges. Notices et descriptions avec monogrammes etc.* (Brugge, Beyaert-Defoort — Londen, Barthès & Lowell). De derde, uitgegeven in 1931, werd opgemaakt door E. Hosten en E.I. Strubbe naar aanleiding van de overbrenging van de verzameling van de Academie naar het nieuw-opgerichte Groeningemuseum : *Stedelijk Museum van Schoone Kunsten, Brugge — Geïllustreerde catalogus* (Brugge, Desclée de Brouwer); zekende verscheidene uitgaven en werd in het Frans, het Engels en het Duits vertaald. De vierde en jongste uitgave werd bezorgd door dr. H. Pauwels : *Groeningemuseum. Catalogus* (Brugge, 1960), en voldoet terdege aan alle eisen die men aan een goede catalogus kan stellen.

Het is ons dan ook een genoegen in de gelegenheid te zijn nog een paar nieuwe, zij het dan kleine, bijzonderheden te kunnen mededelen, die toelaten de catalogus van het Brugse schilderijenmuseum verder aan te vullen.

Betreffende de herkomst van het schilderij van Antoon Claeissins : „Mars omringd door de Kunsten en Wetenschappen”, zegt de jongste catalogus (nr. 65) : „Onbekend. In 1852 voor het eerst vermeld in het stadhuis ». Hieraan kan nu toegevoegd worden dat het stuk vroeger in het bezit is geweest van Willem Deys en na diens overlijden in openbare veiling is gekomen. De veilingscatalogus van de boeken en de kunstvoorwerpen door W. Deys nagelaten, vermeldt inderdaad (blz. 92-93 — tableaux n° 60) : „Un grand tableau allégorique, ayant rapport à l'ancienne splendeur de la ville de Bruges représentée dans le lointain, vue prise du canal de Gand, par Antonius Claeysens, 1605”.

Dezelfde Willem Deys bezat nog een ander schilderstuk, dat thans deel uitmaakt van het Stedelijk Museum van Brugge, namelijk : het doek van Jan Baptist Van Meunincxhove : „De Burg van Brugge”. In de catalogus van H. Pauwels (nr. 104) lezen wij dat dit schilderij vroeger tot de verzameling Steinmetz behoorde, nadien aan het Oudheidkundig Genootschap van Brugge werd geschonken en vervolgens aan de stad Brugge werd overgemaakt. Het jaartal, dat op het schilderij voorkomt, is thans moeilijk te lezen. Volgens Hosten en Strubbe zou het 1682 zijn. Pauwels las, niet zonder enige twijfel, 1672. Welnu in de veilingscatalogus van Willem Deys (blz. 91 — tableaux n° 90) wordt dit doek als volgt beschreven : „Vue de la Place du Bourg à Bruges,

par Meunincxhoven, 1672". Alle twijfel omtrent de datum is hiermede opgegeven en weten wij meteen dat het betrokken schilderij in het bezit was van Willem Deys vóór het in de verzameling Steinmetz terecht kwam.

Willem Deys was een voornaam burger van Brugge. Geboren te Roeselare op 24 juni 1760, als zoon van Willem en Margaretha Amare, was hij zich al vroeg te Brugge komen vestigen. Hij huwde met Maria Vandelannootte en woonde gedurende verscheidene jaren in het huis van de Noordzandstraat gemerkt D 3, 1. Zaakwaarnemer van beroep, behoorde hij tot de welgestelde burgerij en genoot een benijdenswaardig aanzien, wat duidelijk tot uiting kwam door zijn aanstelling tot kerkmeester van de Sint-Salvator. Hij overleed te Brugge op 26 september 1828 en liet een merkwaardige verzameling boeken en kunstvoorwerpen na, die op 25 augustus 1829 en volgende dagen in openbare veiling werd gebracht (1).

A. SCHOUTEET

EEN OORKONDE VAN 1259 BETREFFENDE DE ABDIJ TER HAGEN

Het cisterciënzerinnenconvent «Domus Gaudii» of «Ter Hagen», thans te Gent gevestigd, ontstond op de plaats Haga onder de parochie van Sint-Maarten, later genaamd Beostenblide, nabij Axel in Zeeuws-Vlaanderen. Hoe en wanneer de stichting gebeurde, is niet gekend. Zeker be-

(1) Over W. Deys, zie: Brugge, Stadhuis, bureau van de burgerlijke stand, *register van overlijdens voor 't jaar 1828*, nr. 921; Brugge, Stadsarchief, *Bevolkingsboeken 1809-1830*, reg. D 3, 1; A. Schouteet, *Gedenkwaardige aanteeckeningen van Jan Karel Verbrugge*, Brugge, 1958, blz. 101; *Catalogue d'une belle collection de livres, tant imprimés que manuscrits, parmi lesquels se trouvent beaucoup de documens précieux pour l'histoire belge, ainsi que d'éditions anciennes, suivi d'estampes, tableaux, médailles, monnaies et objets divers, délaissés par feu Mr. Guillaume Deys, dont la vente se fera publiquement, mardi 25 août 1829 et jours suivans, le matin à dix et l'après-midi à deux heures, dans la maison mortuaire, rue de la Monnaie D 3 n° 1, à Bruges, ... sous la direction de C. De Moor — Bruges, de l'imprimerie de C. De Moor. In -8°, 99 blz.* — Een exemplaar van deze catalogus wordt op het kasteel van Marke bij Kortrijk bewaard.